

Werkplan 2010

Rotterdams Milieucentrum (RMC)

Inhoudsopgave

0.	Inleiding en Speerpunten van het RMC in 2010	BLDZ.
1.	<u>Samenvatting</u> van de activiteiten gefinancierd vanuit de basissubsidie	4
1.1	Ondersteuning van de groepen	
1.2	Parkenoverleg	
1.3	Natuur in Kaart	
1.4	Jongeren	
1.5	Milieucourant	
1.6	Websites	
2.	<u>Samenvatting</u> van de projecten en activiteiten extern gefinancierd	7
2.1	MilieuDivers	
2.2	FLEX M	
2.3	Groene Agenda	
2.4	Cineac Milieu TV	
2.5	Zelf meten is zeker weten	
2.6	De (t)huishaven, energieproject	
2.7	Groeneconferentie 2010	
3.	<u>Bedrijfsvoering</u>	9
3.1	Werkplan	
3.2	Monitoring voortgang	
3.3	Financiën	
3.4	Rapportage	
4.	<u>Werkveld Groepenondersteuning</u>	10
4.1	Groepengelden	
4.2	Groepenondersteuning	
4.3	Groepennieuwsbrief	
5.	<u>Werkveld Milieucommunicatie</u>	12
5.1	Debat	
5.2	RM-courant	
5.3	Groene Agenda	
5.4	Websites	
6.	<u>Werkveld Natuur en Ruimte</u>	14
6.1	Parkenoverleg	
6.2	Natuur in Kaart	
6.3	Groenpunt	
6.4	Themabijeenkomsten Ruimtelijke Ordening	
7.	<u>Werkveld Luchtkwaliteit en klimaat</u>	16
7.1	Luchtkwaliteit	
7.2	Klimaat	
7.3	Zelf meten is zeker weten	
7.4	(t)Huishaven	
7.4.1	Voorgeschiedenis	
7.4.2	Stedelijk servicepunt en expo	

8.	<u>Werkveld Diversiteit</u>	19
8.1	Wijkbijeenkomsten	
8.2	Cineac Abroad	
8.3	Stilte naast de stad	
8.4	Rotterdams Milieuvorlichter	
8.5	FLEX M	
8.6	Wijkprojecten	
8.6.1	Binnen Groen Buiten Groen	
8.6.2doet ´t	
9.	<u>Landelijk overleg</u>	22
	Bijlage 1, omschrijving van het project ´Zelf meten is zeker weten´	23
	Bijlage 2, omschrijving van het project ´Samen Duurzaam´	27

0. Inleiding

Opnieuw zet het Rotterdams Milieucentrum (RMC) in 2010 in op klimaat, energiebesparing, diversiteit, stadsnatuur en duurzame ontwikkeling. Ook wil het RMC komend jaar het onderwerp afval oppakken.

In dit werkplan als eerste twee hoofdstukken een samenvatting van de activiteiten in 2010. Op verzoek van de DCMR milieudienst Rijnmond is dit overzicht gesplitst in activiteiten die direct bekostigd worden vanuit de basissubsidie van de gemeente Rotterdam en activiteiten en projecten die extern gefinancierd worden vanuit bijvoorbeeld de Nationale Postcodeloterij en overige budgetten en fondsen. Naast deze geplande activiteiten houdt het RMC tijd vrij om in te spelen op actuele ontwikkelingen.

In de hoofdstukken vier tot en met negen omschrijven we de verschillende werkvelden.

Speerpunten

Het Milieucentrum heeft in 2010 zes speerpunten:

1. **Luchtkwaliteit, gezondheid en mobiliteit**
2. **Energiebesparing en klimaat**
3. **Kwalitatief beter, meer en met elkaar verbonden groen in de stad**
4. **Duurzaam bouwen**
5. **Draagvlak creëren onder jongeren en bewoners met een allochtone achtergrond voor milieu, klimaat, luchtkwaliteit en duurzaamheid.**
6. **Afval**

1. Overzicht en samenvatting van de activiteiten in 2010

In dit hoofdstuk een overzicht van de activiteiten en ureninzet die direct bekostigd worden uit het basisbudget dat door de gemeente Rotterdam ter beschikking wordt gesteld aan het RMC.

1.1 Ondersteuning groepen

Ondersteuning van natuur- en milieugroepen in Rotterdam blijft core business voor het RMC. Jaarlijks doet een aantal achterbangroepen beroep op ondersteuning vanuit het RMC. Het RMC zal de groepen zo goed mogelijk adviseren en bijstaan. Zo organiseerde het RMC in 2009 een cursus Bomenridders. Het doel van deze cursus is de Rotterdamse Bomenridders te versterken. Ook het komend jaar is een dergelijk cursus gepland. Het RMC wil een aantal themabijeenkomsten plannen met en voor achterbanorganisaties. De bijeenkomsten zullen o.a. gaan over de polder Schieveen (in samenwerking met Natuurmonumenten en de Milieufederatie Zuid Holland), de nieuwe verbindingsweg A13/A16 (in samenwerking met de betrokken bewoners – en natuurgroepen aan de Noordrand) en Maasvlakte2 (in samenwerking met de Milieufederatie Zuid Holland). Deze bijeenkomsten zijn een vervolg op bijeenkomsten die het RMC organiseerde in 2009. Ook wordt er gedacht aan de opstart van een 'mobiliteitsplatform' over de totale mobiliteitsontwikkeling in en rond de stad Rotterdam.

De achterbanorganisaties ontvangen regelmatig een 'groepennieuwsbrief' van het RMC. Natuur -, milieu en bewonersgroepen kunnen ook in 2010 een beroep doen op projectgeld en werkgeld.

1.2 Parkenoverleg

Het Rotterdamse Parkenoverleg ondersteunt ruim 14 parkcomités die 25 parken vertegenwoordigen en komt ook in 2010 minimaal vier keer bijeen. Het overleg presenteerde in 2009 onder andere een eigen website www.rotterdamseparken.nl waarop mensen meer te weten kunnen komen over de Rotterdamse parken. Ook de 'Groene 10 voor 2010' in opmaat naar de raadsverkiezingen van 2010 waren een product van het Parkenoverleg Rotterdam.

1.3 Natuur in Kaart

Ook in 2010 staat een aantal Natuur in Kaart cursussen op de rol. Het doel is om meer vrijwillige tellers te werven voor dit inventarisatieproject. Het project is een samenwerkingsverband met bureau Stadsnatuur Rotterdam (bSR) waarin het RMC formeel als opdrachtgever optreedt. De reeds actieve natuurvrijwilligers worden via terugkomdagen en bijscholingen up-to-date gehouden. Op de webpagina's www.natuurinkaart.nl en via de Natuur in Kaart Nieuwsbrief worden de deelnemers op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen op het gebied van flora en fauna in Rotterdam. Geplande cursussen zijn MUS grote variant, dagvlinders, gierzwaluwen, libellen en winterwatervogels.

1.4 Jongeren

Via de cursussen milieuvorlichters is de afgelopen vier jaar een groep jongeren actief betrokken geraakt bij het RMC en diverse milieuthema's. De jongeren worden ingezet bij evenementen van het RMC maar ook op scholen, in buurthuizen en jongerencentra voor het geven van milieuvorlichtingen aan jongeren. Hierbij maken ze gebruik van de in het kader van MilieuDivers ontwikkelde boekjes, filmpjes, PowerPoint presentaties over klimaat, luchtkwaliteit en duurzaamheid. Het RMC blijft deze groep jongeren intensief begeleiden. Voor de specifieke begeleiding van de groep 'Rotterdamse Milieuvorlichters' zoekt het RMC financiering buiten het huidige basisbudget dat de gemeente Rotterdam het RMC biedt.

1.5 Milieucourant

De Rotterdamse Milieucourant (RM-courant) verschijnt minimaal 10 keer per jaar in digitale vorm. Het blad zal in 2010 meer artikelen bevatten over actuele ontwikkelingen in Rotterdam die van belang zijn vanuit het oogpunt van duurzaamheid. Het blad nodigt actief uit tot uitwisseling van ervaringen en discussie met het Rotterdams gemeentebestuur en de Rotterdamse politiek. Het blad zoekt naar een juiste mix van verdieping, actuele berichtgeving en discussie.

1.6 Websites

De websites van het RMC worden goed up-to-date gehouden. Veel aandacht wordt gegeven aan functionaliteit, organisatie, inhoud en de toegankelijkheid van de informatie. De links naar de aangesloten organisaties krijgen speciale aandacht. De website speelt een belangrijke rol bij het bekendmaken van de projecten van het RMC bij het Rotterdamse publiek en is een snelle vorm van berichtgeving van het RMC aan geïnteresseerde achterban en groepen.

2. Samenvatting van projecten en activiteiten met externe financiering

Hieronder een overzicht van de projecten en ureninzet extern gefinancierd. Veelal wordt er wel ureninzet gepleegd vanuit het basisbudget van het RMC.

2.1 MilieuDivers

Het project MilieuDivers is een reguliere activiteit van het RMC geworden. De Rotterdamse jongeren en Rotterdammers met een allochtone achtergrond worden in 2010 opnieuw bereikt met wijkbijeenkomsten, cursussen en eigen mediaproducties, zoals Cineac Abroad en het televisieprogramma FLEX M. In maart 2010 komt het RMC met een boekje en een videodocumentaire over MilieuDivers, waarin de vele activiteiten en deelnemers worden belicht. Boekje en film worden bekostigd door het ministerie van VROM en RAP/RAL. Eind maart wordt in het kader van MilieuDivers een mini conferentie georganiseerd over het project MilieuDivers waarbij de nieuwe documentaire in première gaat.

Het RMC wil met haar opgebouwde netwerk ook wijkprojecten starten in 2010. Er ligt een plan voor een vervolg op 'Tarwewijk doet 't' met de titel 'Samen Duurzaam' en er komt een vervolg op 'Binnen Groen Buiten Groen'.

2.3 Flex M

Opnieuw brengt het RMC in samenwerking met FLEX Productions een vijftal televisie programma's op de buis over duurzaamheid, klimaat en luchtkwaliteit voor jongeren. De programma's worden in eerste instantie uitgezonden op het kanaal voor ETV in het jongerenprogramma Dnamc. De uitzendingen verschijnen ook op DVD als onderdeel van een educatie pakket. In 2006, 2007, 2008 en 2009 werden in totaal 20 televisieprogramma's geproduceerd over luchtkwaliteit, klimaat, duurzaamheid en groene mobiliteit. De programma's werden/worden ook uitgezonden op de landelijke digitale kabel via GOED TV.

2.2 De Groene Agenda

De Groene Agenda is ontstaan uit een samenwerkingsverband tussen Sport en Recreatie (Natuur en Milieueducatie), het Zuid-Hollands Landschap, de Groene Passage en andere groene organisaties. De Groene Agenda richt zich op de hele Rotterdamse regio en is erop gericht groene activiteiten onder de aandacht te brengen bij een breed publiek, met als doel: meer mensen in aanraking laten komen met de natuur in en rond de stad. De agenda wordt zes keer per jaar uitgegeven in een oplage van 12.000 exemplaren. De mogelijkheid tot adverteren in de Groene Agenda wordt in 2010 uitgebouwd. De Groene Agenda kent ook een digitale variant. De digitale en gedrukte versies versterken elkaar in grote mate.

2.4 Cineac Milieu TV

In 2008 is het RMC in samenwerking met Cineac TV begonnen met de uitzendingen van Cineac Milieu TV op het Rotterdamse kanaal. Het is een TV programma dat gemaakt wordt door vrijwilligers over milieuthema's. Doordat er iedere week wordt uitgezonden kan er worden ingespeeld op de actualiteit. In 2009 werd iedere week uitgezonden waarmee het RMC in 2010 mee wil doorgaan. Cineac Milieu TV brengt mensen in de Rotterdamse wijken direct in contact met milieuthema's maar is dus ook een vrijwilligersproject dat door het RMC wordt ondersteund.

2.5 Zelf meten is zeker weten

Met dit project 'Zelf meten is zeker weten' willen de Milieuentra in Amsterdam, Den Haag, Utrecht, Rotterdam en de Vereniging Milieudefensie de belangrijkste knelpunten in kaart brengen en daar vervolgens in samenwerking met burgers en gemeenten concrete oplossingen voor uitwerken. De meting wordt uitgevoerd met Palmesbuisjes, kleine reageerbuisjes die bij blootstelling aan de lucht de aanwezige stikstofdioxide binden.

2.6 De (t)Huishaven

Het RMC wil in 2010 het plan van een duurzaam drijvende expo 'de (t)huishaven' verder uitwerken. De (t)huishaven moet een aantrekkelijk en een onafhankelijk steunpunt worden over duurzaam bouwen & energiebesparing gericht op eigenaar bewoners en huurders. Het RMC ontwikkelde samen met architectenbureau VillaNova een plan voor een drijvend centrum. In 2010 zal vooral naar financiering gezocht worden voor dit plan.

2.8 Groeneconferentie 2009

Traditiegetrouw organiseert het RMC ieder jaar een Groene Conferentie. Ook in 2010 wordt de conferentie vorm gegeven. Tijdens de conferentie wordt er gedebatteerd over een of meerdere 'groene' thema's. Vaste onderdelen zijn de uitreiking van de Groene Vogel en de Groene Pluim. Een prijs voor vrijwilligers en een prijs voor 'overheidsdienaren'.

3. Bedrijfsvoering

3.1 Werkplan

Het bestuur van het RMC stelt jaarlijks een werkplan op voor het komende jaar. In dit werkplan wordt toegelicht welke activiteiten en projecten het RMC wil uitvoeren. In het werkplan geeft het RMC-bestuur ook expliciet aan hoe zij de basissubsidie wil besteden. Het werkplan wordt besproken met de bij het RMC aangesloten natuur- en milieugroepen in de jaarlijkse deelnemersraad. De DCMR milieudienst Rijnmond beoordeelt in opdracht van de gemeente Rotterdam het werkplan en het bijbehorende financieel overzicht met een overzicht van de verwachte inkomsten en uitgaven. Op basis van beide documenten stelt de DCMR de jaarbasissubsidie vast.

Er wordt voor een duidelijke planning van projecten en activiteiten gezorgd.

3.2 Monitoring voortgang

De directie van het RMC houdt de voortgang van alle activiteiten en projecten in de gaten middels teamoverleg en overleg over (deel)projecten. Projectleiders zorgen voor een drie maandelijks verslaglegging aan de directie. De directie presenteert de stand van zaken in het bestuur. Indien zich gedurende het jaar grote afwijkingen voordoen met betrekking tot de voortgang wordt dit door de directie besproken tijdens periodiek overleg met de DCMR milieudienst Rijnmond.

3.4 Financiën

Het bestuur van het RMC geeft in haar begroting aan welke inkomsten en uitgaven zij verwacht voor het komende jaar. Indien zich gedurende het jaar grote afwijkingen met betrekking tot de financiën voordoen wordt dit besproken tijdens periodiek overleg met de DCMR milieudienst Rijnmond.

De RMC directie kent aan Rotterdamse natuur-, milieugroepen en bewonersinitiatieven projectgeld en werkgeld toe. Bij de toekenning hanteert zij de toekenningcriteria die zijn vastgesteld door het bestuur van het RMC.

3.5 Rapportage

Conform de subsidieverordening van de gemeente Rotterdam (2005) stelt het RMC-bestuur een financieel jaarverslag op, dat voorzien is van een accountantsverklaring. In het financieel jaarverslag wordt expliciet aangegeven op welke wijze de basissubsidie van de gemeente Rotterdam is besteed. Verder is aangegeven op welke wijze uren besteed zijn. Daarnaast worden de ondernomen activiteiten en uitgevoerde projecten toegelicht in een tekstueel jaarverslag. Beide documenten worden naar de DCMR gestuurd ter vaststelling van de subsidie.

Verder stelt de directie van het RMC halverwege het jaar een kort en bondig halfjaarrapport op, met daarin een toelichting op de stand van zaken van de voorgenomen activiteiten en projecten, geactualiseerde planning, en een toelichting op de stand van zaken met betrekking tot de financiën

4. Werkveld Groepenondersteuning

De bij het Rotterdams Milieucentrum (RMC) aangesloten natuur- en milieuorganisaties proberen Rotterdammers op tal van manieren bij hun activiteiten te betrekken. Het RMC ondersteunt de ruim zestig lidorganisaties op vele manieren. Zowel inhoudelijk als praktisch, met advies, ruimte en materialen. Ook organiseert het RMC overleg tussen de verschillende (aangesloten) groepen en tussen de groepen en beleidsmakers en 'de politiek'. Verder heeft het RMC een ondersteunende functie richting niet aangesloten groepen zoals bewonersorganisaties en buurtcomités, die steeds vaker een beroep doen op de ondersteuning van het centrum.

4.1 Groepengelden

Jaarlijks kan het RMC een bedrag van ongeveer € 15.000 besteden aan ondersteuning van groepen van burgers die initiatieven op het gebied van natuur en milieu ontplooiën. Dit bedrag wordt door de gemeente Rotterdam beschikbaar gesteld. De financiële ondersteuning aan vrijwilligersorganisaties blijft ook in 2010 bestaan. Rotterdamse bewonersgroepen kunnen deze financiële ondersteuning via het RMC aanvragen: werkgeld, een klein budget voor reguliere kosten (zoals telefoon- en kantoorkosten) en projectgeld. De groepengelden zijn dus niet alleen bedoeld voor de achterban of lidorganisaties van het RMC.

4.2 Groepenondersteuning

Doordat het aantal medewerkers sinds mei 2007 is uitgebreid, kan de praktische en inhoudelijke ondersteuning aan (achterban)groepen ook in 2010 meer vorm krijgen. De Rotterdamse natuur- en milieugroepen kunnen bij het RMC terecht voor organisatorische en juridische ondersteuning. Ook zorgt het RMC voor de informatievoorziening aan zijn achterban.

In 2008 is gestart met een knipselarchief Natuur en Milieu. Ook ((voor)ontwerp) bestemmingsplannen en andere gemeentelijke plannen liggen bij het RMC ter inzage. Op de website is te vinden welke stukken en plannen beschikbaar zijn.

In januari 2008 wijzigde de regelgeving rond de milieurechtshulp. De drempel om in aanmerking te komen voor gratis milieurechtshulp wordt hoger voor natuur- en milieuorganisaties die boven een bepaalde jaaromzet zitten. Kleinere organisaties moeten vanaf 2008 een eigen bijdrage gaan betalen. Een doel van het RMC in 2010 is de milieurechtshulp toegankelijk te houden voor de achterbanorganisaties, door goede afspraken te maken met (onder andere) advocatenkantoor Spuistraat 10.

Het RMC ondersteunt zijn achterbanorganisaties in 2009 door:

- het ter beschikking stellen van vergader- en cursusruimte
- het beschikbaar stellen van werkgelden en projectsubsidies
- het verlenen van service op het gebied van lay-out en publiciteit
- het opnemen van activiteiten in de Groene Agenda (gedrukt en digitaal)
- het opnemen van artikelen van aangesloten organisaties in de digitale nieuwsbrief
- de uitleen van materialen en apparatuur als beamer, geluidsinstallatie en digitale (video)camera
- het verzorgen van verzendingen
- ondersteuning bij subsidieaanvragen
- ondersteuning bij internet (e-commerce, websites)

Inhoudelijke ondersteuning:

- het verstrekken van inhoudelijk advies
- het verstrekken van juridisch advies, eventueel via milieurechtshulp
- het bieden van een abonnement op de (interne) groepennieuwsbrief en de Rotterdamse Milieucourant
- het inhoudelijk ondersteunen van informatiebijeenkomsten, symposia en debatten
- de praktische ondersteuning van bijeenkomsten, activiteiten en acties
- de organisatie van overleg tussen groepen (zoals het platform Noordrand en het Parkenoverleg)
- de organisatie van de jaarlijkse Groene Conferentie en andere informatieve bijeenkomsten
- de organisatie van workshops en cursussen

4.3 Groepennieuwsbrief

Minimaal zes keer per jaar verstuurt het RMC een digitale nieuwsbrief naar zijn lidorganisaties; sporadisch gaan er ook geprinte nieuwsbrieven naar de achterban. Het doel van deze groepennieuwsbrief is tweërlei: niet alleen de band met actieve leden van aangesloten organisaties versterken, maar hen ook beter informeren over de actualiteit, nieuwe ontwikkelingen en de achtergronden daarvan op het gebied van natuur en milieu. Via zijn netwerken verkrijgt het RMC veel informatie en inventariseert het ook actief ervaringen elders. Het RMC verzamelt, analyseert en 'filtert' deze informatie en geeft deze door aan zijn achterban.

5. Communicatie

5.1 Debat

Het RMC organiseert ook in 2010 themabijeenkomsten. Een van deze bijeenkomsten is de jaarlijkse Groene Conferentie. Deze conferentie is een bijeenkomst voor actieve leden van de aangesloten organisaties. De afgelopen jaren waren de thema's luchtkwaliteit (2003), natuur- en milieu-educatie (2004), de gemeenteraadsverkiezingen (2004), bewonersparticipatie (2005), jongeren en milieu (2006), het klimaat in Rotterdam (2007) milieu in de buurt (2008), de raadsverkiezingen (2009). Debat vond plaats tussen beleidsmakers, wetenschappers, politici, bestuurders en milieuorganisaties. Het doel is te komen tot een uitwisseling van standpunten tussen actieve burgers, politiek en beleidsmakers. De betrokkenheid van Rotterdamse (deel)raadsleden was bij de meeste Groene Conferenties groot.

Een vast onderdeel van de Groene Conferentie is de uitreiking van de Groene Vogel (een prijs voor natuurvrijwilligers) en de Groene Pluim (een prijs voor een groene overheidsdienaar), zo ook in 2010. Veel onderwerpen zijn via de Groene Conferentie op de publieke en politieke agenda gekomen en hebben ook geleid tot nieuw beleid en initiatieven vanuit de bevolking. Het thema in 2010 is nog niet bekend.

5.2 RM-courant

De Rotterdamse Milieucourant (RM-courant) verschijnt (minimaal) acht keer per jaar in digitale vorm. Het blad zal in 2010 meer artikelen bevatten rond (actuele) ontwikkelingen in Rotterdam die van belang zijn vanuit het oogpunt van duurzaamheid. De redactie van deze digitale RM-courant gaat in haar artikelen meer aandacht besteden aan integrale oplossingen en beleidsalternatieven. Het blad opinieert en nodigt actief uit tot uitwisseling van ervaringen en discussie met het Rotterdams gemeentebestuur en de Rotterdamse politiek. Het blad zoekt naar een juiste mix van verdieping, actuele berichtgeving en discussie.

5.3 Groene Agenda

Sinds jaar en dag geeft het RMC de Groene Agenda uit, die is ontstaan uit een samenwerkingsverband tussen onder andere de gemeentelijke dienst Sport en Recreatie (Natuur en Milieueducatie), het Zuid-Hollands Landschap, de Groene Passage en andere organisaties. De Groene Agenda richt zich op de hele Rotterdamse regio en is erop gericht groene activiteiten onder de aandacht te brengen bij een breed publiek, met als doel: meer mensen in aanraking laten komen met de natuur in en rond de stad. De agenda wordt zes keer per jaar uitgegeven in een oplage van 12.000 exemplaren. De mogelijkheid tot adverteren in de Groene Agenda wordt in 2010 uitgebouwd. De Groene Agenda kent ook een digitale variant (zie hierna, bij 5.4). De digitale en gedrukte versies versterken elkaar.

5.4 Websites

De websites van het RMC worden goed up-to-date gehouden. Veel aandacht wordt gegeven aan functionaliteit, organisatie, inhoud en de toegankelijkheid van de informatie. De links naar de aangesloten organisaties krijgen speciale aandacht. De website speelt een belangrijke rol bij het bekendmaken van de projecten van het RMC bij het Rotterdamse publiek en is een snelle vorm van berichtgeving van het RMC aan geïnteresseerde achterban en groepen.

Naast de centrale website www.milieucentrum.rotterdam.nl heeft het RMC ook de digitale groene agenda (www.groeneagenda.nl), waarin groene activiteiten in de gehele Rotterdamse regio worden belicht; bovendien zijn er diverse 'subsites', zoals

2de versie 8 november 2009 Werkplan Rotterdams Milieucentrum

www.rotterdamserondjes.nl, een (sub)website voor MilieuDivers (www.milieudivers.nl) en ook het project Natuur in Kaart heeft een eigen subsite: www.natuurinkaart.nl. Voor Klimaat Want? werd de (sub)website www.klimaatwant.nl in het leven geroepen. In 2009 werd een aparte website gemaakt door en voor het Parkenoverleg: www.rotterdamseparken.nl. In het kader van de jongerenactiviteiten startten in 2008 de websites Ieders Lucht en Ons Klimaat: www.iederslucht.nl en www.onsklimaat.nl. Beide worden in 2010 verder uitgebouwd tot een voor jongeren aantrekkelijke website

6. Werkveld Natuur en Ruimte

Het Rotterdams Milieucentrum (RMC) ondersteunt vele groene initiatieven en groene groepen in Rotterdam bij hun acties en activiteiten om van Rotterdam een (nog) groene(re) stad te maken. Bewonersorganisaties en lokale natuur - milieuclubs kunnen een beroep doen op ondersteuning vanuit het RMC. Daarnaast houdt het RMC de ontwikkelingen op het gebied van ruimtelijke ordening, verkeer en (stads)natuur nauw in de gaten. Het RMC komt gevraagd en ongevraagd met adviezen richting het stadsbestuur en de deelgemeenten. De directeur van het RMC heeft ook zitting in de adviescommissie dierenwelzijn en stadsnatuur een door het Rotterdamse college van Burgemeester en Wethouders ingestelde commissie die het college van B&W formeel adviseert.

Ecologische belangen nemen een belangrijke plaats in bij de advisering van het RMC, zonder hierbij overigens de economische belangen uit het oog te verliezen. De inzet van het RMC is wel een duurzame aanpak van de ruimtelijke ordening en bouw, waarbij een principe als Cradle to Cradle (afval is voedsel) een belangrijk uitgangspunt is en blijft. In de adviescommissie dierenwelzijn en stadsnatuur werkt het RMC ook mee aan het formuleren van beleid voor dierenwelzijn, natuur – en groenbeheer en ecologische verbindingen in de stad.

6.1 Parkenoverleg

In het parkenoverleg Rotterdam zijn 25 Rotterdamse parken vertegenwoordigd door 14 personen. Het gaat om een overleg van betrokken burgers die vaak georganiseerd zijn in werkgroepen of 'vrienden van het park'. Ook diverse bewonersorganisaties zijn vertegenwoordigd. Het parkenoverleg komt minimaal vier keer per jaar bij elkaar, met als doel: informatie uitwisselen en van elkaar leren. Ook worden gevraagd en ongevraagd adviezen (zoals de Groene 10 voor 2010) uitgebracht. Vaak is voor het parkenoverleg een spreker uitgenodigd. Ook gaan de parkvertegenwoordigers komend jaar weer bij elkaar op bezoek, door middel van een excursie naar een van de stadsparken. Het parkenoverleg wordt georganiseerd door het RMC en onafhankelijk voorgezeten door Jan de Haas.

6.2 Natuur in Kaart

Natuur in Kaart is gericht op het opleiden van 'natuur inventariseerders': vrijwilligers die in samenwerking met de stadsecologen van bSR ecologisch advies (bureau Stadsnatuur) de flora en fauna in de stad monitoren. Deze vrijwilligers zijn onontbeerlijk bij natuurinventarisaties. In 2010 wil het RMC weer een aantal cursussen organiseren in samenwerking met bureau Stadsnatuur. Ook worden werkgroepen van inventariseerders actief ondersteund.

Deze cursussen worden ontwikkeld en uitgevoerd in samenwerking met Bureau Stadsnatuur. Dit bureau opereert onder de vleugels van de stichting Natuurhistorisch Museum. De publiciteit, werving en inschrijvingen voor het project Natuur in Kaart worden verzorgd door het RMC, dat ook verantwoordelijk is voor de (bij)financiering van de inventarisatie cursussen, terugkomdagen middels fondsen en subsidies. Bureau Stadsnatuur verzorgt het inhoudelijke deel van Natuur in Kaart en begeleidt de vele vrijwilligers die actief zijn in de stad.

Het is van groot belang dat er zicht blijft op de flora en fauna in en rond de stad. Gegevens die vrijwilligers over de natuur verzamelen, worden gebruikt en verwerkt door het Centraal Bureau voor Statistiek en dringen zelfs door tot op Europees niveau.

Helaas ontbreekt het ook nog aan een solide financiële basis voor de cursussen van Natuur in Kaart. Voor de cursussen is een bedrag nodig van minimaal € 30.000 per jaar. Uit eigen middelen maakt het RMC een bedrag vrij voor de werving van vrijwilligers, publiciteit en de uren voor de coördinatie. In 2010 ziet het RMC graag een definitieve oplossing voor Natuur in Kaart.

6.3 Groenpunt

In het Groenpunt werken diverse organisaties samen aan het streven om het milieu in onze samenleving weer de plaats te laten krijgen die het verdient. Vertegenwoordigd in het Groenpunt zijn de afdeling Natuur- en milieueducatie van Sport en Recreatie (Gemeente Rotterdam), het NIVON Rotterdam, de stichting ARK, de Rotterdamse Bond van Volkstuinders, het IVN consultantschap Zuid-Holland, de stichting Landschapsonderhoud Rotterdam en het RMC.

Het Groenpunt komt jaarlijks vier tot vijf keer bijeen om gezamenlijke activiteiten te ontplooiën en ook het daadwerkelijk groenpunt (een heus paaltje met groene kop) te bestemmen voor een bijzonder (natuur)gebied in de stad of de directe omgeving daarvan. Het paaltje wordt ook in 2010 met het nodige ceremonieel geslagen in een bijzonder groen gebied waar de inzet van (natuur)vrijwilligers uitzonderlijk is.

6.4 Themabijeenkomsten natuur en ruimte

Op het gebied van Ruimtelijke Ordening volgen de plannen zich in hoog tempo op. De plannen voor een natuur- en bedrijvenpark in de polder Schieveen. De Zestienhovense polder die momenteel wordt ontwikkeld als woonwerkgebied, waarbij een groot deel van het oude Park Zestienhoven wordt heringericht. Daarnaast lopen de plannen voor de nieuwe verbindingsweg A13/16 aan de Noordrand van de stad waar een groot aantal bewoners – en natuurgroepen invloed op proberen uit te oefenen.

In 2010 wil het RMC het overleg tussen actieve bewoners en (natuur- en bewoners)groepen aan de Noordrand initiëren over de inrichting van polder Schieveen. Dit zoveel mogelijk in samenwerking met Natuurmonumenten en de Milieufederatie Zuid Holland. Het RMC organiseert in 2010 net als in 2009 een aantal themabijeenkomsten rond de inrichting van Schieveen, de verkeersplannen zoals de A13-A16 maar ook over de aanleg van de Tweede Maasvlakte.

7. Werkveld Lucht & klimaat & duurzaamheid

De luchtvervuiling in Rotterdam is nog steeds een zeer actueel probleem. De emissie van luchtvervuiling in Nederland is de hoogste in Europa. Mensen in Nederland ondervinden de grootste gezondheidsschade van Europa: ieder uur sterven in Nederland 2 mensen 10 jaar te vroeg door vervuilde lucht. De biodiversiteit is sinds 1992 met 12% afgenomen, vooral door vermessing door stikstof en ammoniak. In 2020 zal de hoeveelheid fijn stof 20 tot 100% hoger zijn dan de gezondheidsadvieswaarde van de Wereld Gezondheids Organisatie (WHO). Nieuwe effectieve beleidsmaatregelen zijn daarom nodig om gezondheidsschade en een gestage achteruitgang van de biodiversiteit te beperken. Dat is niet alleen goed voor onze leefomgeving, maar ook voor de economie, want de economische schade door luchtvervuiling in Nederland is enorm. Dit nota bene terwijl de kosten van milieumaatregelen om deze schade te voorkomen maar een fractie van die economische schadekosten bedragen.

Als grote havenstad omgeven door industrie, neemt Rotterdam binnen Nederland natuurlijk een bijzondere positie in als je het hebt over luchtvervuiling. Nergens is de luchtvervuiling zo geconcentreerd in Rotterdam, kruispunt van verkeer en grootste haven van Europa.

7.1 Luchtkwaliteit

De gemeente Rotterdam zet met de Rotterdamse Aanpak Luchtkwaliteit (RAL) vol in op verbetering van de luchtkwaliteit. Zestig RAL maatregelen worden door de gemeente uitgevoerd of staan op de rol: van milieuzonering in de binnenstad tot walstroom voor de binnenvaart. Maar gezien de urgentie van het probleem, vindt het Rotterdams Milieucentrum (RMC) het aantal Rotterdamse maatregelen nog te beperkt. Er zou meer en beter samengewerkt kunnen worden. Er zullen hardere maatregelen genomen moeten worden op het gebied van verkeer, waarbij het RMC wijst naar de milieuzonering in andere Europese steden, en vooral naar het beprijzen van het autoverkeer in de binnenstad van Londen. Ook vindt het RMC dat er hogere eisen kunnen worden gesteld aan de industrie, om te voorkomen dat de luchtvervuiling de komende jaren zal toenemen, met overschrijding van alle gezondheidsnormen. Alleen al de toepassing van Europese regels voor vergunningen bij bijvoorbeeld het bedrijf Shell zou de zwaveldioxide-emissie van heel Nederland met 20% verminderen.

Bij beleidsafwegingen zal er wat het RMC betreft beter gekeken moeten worden naar de gezondheidseffecten en de indirecte economische schade dan naar de korte termijn schade aan de economie. De afweging tussen langere- en kortere termijn effecten zal dus veel vaker gemaakt moeten worden. Maar het RMC ziet bronmaatregelen nog wel als de beste maatregel tegen de luchtvervuiling, ook al moeten die op Europees en nationaal niveau worden genomen. Het nationale en regionale samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit geeft hier een aanzet toe, waarbij het de vraag is of de flexibelere koppeling tussen luchtkwaliteit en ruimtelijke activiteiten positief zal uitwerken op de hierboven geschetste gezondheidssituatie en langere termijndoelen.

Ook moeten de burgers ook veel beter, vaker en meer bij het probleem van de slechte luchtkwaliteit betrokken worden. Bijvoorbeeld doormiddel van het project 'Zelf meten is beter weten' (zie ook bijlage 1, projectomschrijving)

7.2 Klimaatveranderingen

Om het aandeel in CO₂-uitstoot te halveren, heeft de gemeente Rotterdam het Rotterdam Climate Initiative (RCI) in het leven geroepen. Dit RCI is een samenwerking tussen de Gemeente Rotterdam (met als uitvoeringsorganisatie het OBR), de havenwerkgeversorganisatie Deltaling en de DCMR Milieudienst Rijnmond. Het RMC is dus niet in het RCI vertegenwoordigd. Het bestuur (the board) van het RCI wordt voorgezeten door voormalig minister-president Ruud Lubbers.

Het Actieprogramma 2007-2010 van het RCI bevat 29 acties – verdeeld over vijf deelprogramma's c.q. speerpunten – voor de periode 2007 tot en met 2010. Het RCI zet vol in op de afvang van CO₂ (CCS), maar is ook bekend van de honderdduizenden spaarlampen die aan Rotterdammers cadeau zijn gegeven.

Wetenschappers stellen dat de veranderingen in het klimaat harder gaan dan eerst werd voorspeld. De poolkappen smelten sneller dan voorzien, de concentratie van broeikasgassen in de atmosfeer neemt toe in plaats van af. De uitstoot stijgt sneller dan in de heftigste IPCC-scenario's. De mogelijkheid van abrupte en snelle klimaatveranderingen is al lang geen pure speculatie meer. Deze relatief nieuwe inzichten hebben geleid tot pleidooien voor lagere concentraties broeikasgassen (kijk op: www.350.org, onder het motto: 350 ppm!).

Het RMC vindt dat ook op dit punt meer kan gebeuren. Hoewel het een onontkoombaar tijdelijk middel is om de CO₂-uitstoot terug te dringen, wordt er teveel ingezet op (en verwacht van) de afvang en opslag van broeikasgassen (CCS) en wordt te weinig gewerkt aan lagere concentraties broeikasgassen, dus aan andere scenario's dan CCS. Dit CCS is duidelijk maar een tijdelijke maatregel ter overbrugging, een technische tijdrekker en voor velen ook helaas een technisch alibi. De plannen om op de Maasvlakte twee kolencentrales te bouwen vindt het RMC dan ook 'niet meer van deze tijd'. Steenkool is immers de meest verontreinigende fossiele brandstof, met de hoogste CO₂-uitstoot per eenheid geproduceerde energie. Dit past niet in de reductiedoelstellingen van het Rotterdam Climate Initiative om in 2025 de uitstoot van CO₂ met vijftig procent te hebben verminderd, ten opzichte van 1990.

Het RMC vindt dat de problemen te gefragmenteerd worden aangepakt, wat ook onduidelijkheid schept naar het bedrijfsleven en de burgers. Een betere samenwerking tussen de RAL (luchtkwaliteit) en het RCI (klimaat) ligt wat ons betreft voor de hand. De dubbele campagne en de daarbij behorende dubbele boodschap leveren voor de burger veel onduidelijkheid op. Klimaatmaatregelen zoals energiebesparing hebben (in de meeste gevallen) ook direct effect op de verbetering van de luchtkwaliteit (en andersom). Dus samenwerking en een meer eenduidige campagne gericht op de burger liggen voor de hand en versterken elkaar in grote mate.

De luchtkwaliteit en de uitstoot van broeikasgassen als CO₂ hebben veel raakvlakken met mobiliteit. In 2010 zal het RMC zijn betrokkenheid bij de mobiliteit in en rond Rotterdams gebied beter vormgeven. Hierbij wordt samenwerking gezocht met lokale (bewoners)-groepen, regionale/provinciale en landelijke (milieu)organisaties. Te denken valt ook aan een Rotterdams of regionaal mobiliteitsplatform, waarin burgerinitiatieven en milieuorganisaties vertegenwoordigd zijn, met als doel: beter voorbereid en gefundeerd de discussie met beleidsmakers en politici kunnen voeren. Het RMC gaat hiertoe voorstellen doen.

Het RMC zal de ontwikkelingen op het gebied van luchtkwaliteit, klimaat en duurzame ontwikkeling kritisch blijven volgen, maar zet daarnaast ook in op de gedragsbeïnvloeding van burgers; dit alles via concrete activiteiten.

7.3 Zelf meten is zeker weten

Met het project 'Zelf meten is zeker weten' willen Milieudefensie en de Milieuentra in Amsterdam, Den Haag, Utrecht en Rotterdam de belangrijkste luchtkwaliteitsknelpunten in kaart brengen en daar vervolgens in samenwerking met burgers en gemeenten concrete oplossingen voor uitwerken. De meting wordt uitgevoerd met Palmesbuisjes, kleine reageerbuisjes die bij blootstelling aan de lucht de aanwezige stikstofdioxide binden. De buisjes worden dan geanalyseerd. Zie voor de totale projectomschrijving van 'Zelf meten is zeker weten': bijlage 1.

7.4 De (t)Huishaven

Het RMC wil in 2010 het plan van een duurzaam drijvende expo 'de (t)huishaven' verder uitwerken. De (t)huishaven moet een aantrekkelijke en een onafhankelijk steunpunt worden over duurzaam bouwen & energiebesparing gericht op eigenaar bewoners en huurders. Het RMC ontwikkelde samen met architectenbureau VillaNova een plan voor een drijvend centrum. In 2010 zal vooral naar financiering gezocht worden voor dit plan.

7.4.1 Voorgeschiedenis

Begin januari 2007 lanceerde het RMC samen met de drie andere milieuentra (Den Haag, Utrecht en Amsterdam) de campagne 'Energiebesparing bij koopwoningen voor de vier grote steden'. Deze campagne was gericht op eigenaarverhuurders en op eigenaarbewoners. Het Algemeen Dagblad wijdde op 24 februari 2007 een hele pagina aan het plan.

In alle vier de grote steden staat een aanmerkelijke voorraad particuliere woningen waarin ruim 10 procent van alle energie wordt verbruikt. Qua energiebesparing in de bestaande woningvoorraad valt dus veel te winnen, mits die besparing goed wordt aanpakt. Het is dus zaak dat er duidelijkheid naar de eigenaren toe is, dat de financiering goed geregeld is en dat de besparing direct zichtbaar is, in een lagere energierekening.

7.4.2 Stedelijke servicepunt en expo

Het RMC wil ook in Rotterdam een stedelijk servicepunt en expositieruimte realiseren. Niet een nieuw loket, maar een aantrekkelijke, expositieachtige opzet op een centrale plek in de stad. Het RMC stelde in 2007 al voor het project in 'drijvende vorm' uit te voeren. Mensen kunnen hier binnenlopen. Binnen komen bezoekers een expositie tegen die bestaat uit een of meer (gedeeltelijk) nagebouwde panden. In deze panden kunnen bezoekers diverse energiebesparende maatregelen bekijken van reguliere isolatie tot en met het zelf opwekken van duurzame energie of het bouwen met natuurlijke materialen.

Ook kunnen bezoekers een duidelijk en onafhankelijk advies krijgen over hoe zij hun pand als geheel kunnen aanpakken (dus niet het dak bij de ene aannemer, de vloerisolatie bij de andere en de ketel bij weer een volgende). Het RMC noemt dit servicepunt met een lage drempel 'de (t)huishaven' en moet in de Rijnhaven achter het Luxor worden gerealiseerd.

Het plan van deze publieksruimte de '(t)huishaven': een servicepunt en expo ruimte combineert wordt in 2010 verder worden uitgewerkt. De realisatie is geheel en al afhankelijk van de financiering en de bereidheid van diverse partijen zich mede verantwoordelijk te voelen voor het plan. De start van de bouw kan dan eind 2011 gepland worden. In de loop van 2012 kan de drijvende exporuimte operationeel zijn.

Het RMC werd bij het opzetten van het plan vooral geïnspireerd door het Ecohuis in Antwerpen (<http://ecohuis.antwerpen.be>).

8. Werkveld diversiteit MilieuDivers

Activiteiten gericht op allochtonen en jongeren gaan ook in 2009 door. Wat er in 2005 t/m 2009 is opgebouwd aan contactennetwerk gaat in 2010 tot een nog betere oogst leiden. Door verschillende allochtonen(zelf)organisaties en jongerenclubs worden milieuwerk-groepen opgericht of milieuactiviteiten gestart. Vanuit diverse organisaties wordt meer aansluiting gezocht bij lokale natuur- en milieuorganisaties. Inmiddels weten zelforganisaties het RMC te vinden om gezamenlijk activiteiten te organiseren.

MilieuDivers is een voorbeeld voor veel andere steden. Door de verscheidenheid aan activiteiten draagt MilieuDivers een steentje bij aan de inburgering van allochtonen. Juist de deelname aan organisaties die zich richten op milieu, duurzaamheid, klimaat en de deelname aan 'groene activiteiten' – zoals wandelingen, excursies en cursussen in de regio – zal de integratie van allochtonen in de samenleving bevorderen.

Het laagdrempelige MilieuDivers klopt direct bij mensen in de wijken aan de deur met onderwerpen 'die reiken tot aan de dampkring'. In wijkbijeenkomsten, excursies en cursussen komen thema's als klimaatverandering, luchtkwaliteit, duurzame ontwikkeling en (stads)natuur/biodiversiteit aan de orde en worden die thema's direct met mensen besproken. Ook worden regelmatig gastsprekers van lokale, regionale of landelijke natuur- en milieuorganisaties uitgenodigd.

8.1 Wijkbijeenkomsten

Het RMC organiseert i.s.m. zelforganisaties informatiebijeenkomsten. Tijdens een wijkbijeenkomst wordt toegankelijk verteld over milieu, luchtkwaliteit, klimaatverandering en duurzaamheid. Tijdens de bijeenkomst is meestal de videodocumentaire Cineac Nador te zien. Deze door vrijwilligers gemaakte film laat milieu- en natuurorganisaties en groene activiteiten in Nador (Noord-Marokko) zien. Eind 2008 ging de nieuwe documentaire Cineac Paramaribo in première. Deze film werd in 2009 tijdens een aantal MilieuDivers-bijeenkomsten vertoond. Rotterdammers met een allochtone achtergrond herkennen zich zo duidelijk in deze films, dat daarna discussie ontstaat (zie 8.2). In 2010 gaan we door met het organiseren van wijkbijeenkomsten waarbij opnieuw gebruikgemaakt wordt van Cineac Abroad.

8.2 Cineac Abroad

Cineac Abroad omvat lowbudget videodocumentaires over natuur en milieu in herkomstlanden. De documentaires worden gemaakt door vrijwilligers van Cineac TV en laten zien wat er op natuur- en milieugebied speelt in de landen waar wordt gefilmd. In de documentaires komen niet alleen groene burgerinitiatieven in beeld, maar ook de gevolgen van de klimaatveranderingen. In 2006 ging de eerste documentaire in première, over Noord - Marokko, met als titel Cineac Nador. In 2008 kwam een tweede film uit, ditmaal over Suriname: Cineac Paramaribo. Een derde documentaire, over Kaapverdië, is gepland voor 2010. De documentaires worden in 2010 ook op het lokale tv-kanaal van Rotterdam en Den Haag uitgezonden.

8.3 Stilte in en naast de stad

'Stilte in en naast de stad' is een serie excursies met het doel deelnemers in contact te brengen met de rust en schoonheid van de natuur. De bedoeling is om even (letterlijk) op adem te komen, weg uit de drukke stad waar zoveel luchtvervuiling is. Tijdens de excursie wordt volop gepraat over de natuur in en rond de stad. In 2010 staan wederom excursies gepland naar locaties als het Eiland van Brienoord, het Arboretum Trompenburg, het Kralingse Bos en de Hoekse Duinen, het duingebied van Rockanje en Oostvoorne.

8.4 Rotterdams Milieu Voorlichter

De cursus Rotterdams Milieu Voorlichter is bedoeld voor jongeren van 14 tot 29 jaar en behandelt onderwerpen als milieucommunicatie, luchtkwaliteit, duurzaamheid en klimaat. Rotterdams Milieu Voorlichters zijn jongeren die in Rotterdam op bijvoorbeeld scholen, in buurthuizen en jongerencentra voorlichting aan leeftijdsgenoten geven over milieuonderwerpen. Zij beschikken over twee educatiepakketten: de ene over luchtkwaliteit en de andere over klimaat. Beide educatiepakketten hebben een dvd met een gemonteerde versie van de FLEX uitzendingen.

8.5 FLEX M

FLEX zonder de toevoeging M is een goed bekeken jongerenprogramma van ETV, met talloze onderwerpen. Met de toevoeging M staat FLEX voor programma's die gericht zijn op jongeren met als onderwerpen luchtkwaliteit, klimaat, duurzaamheid en in 2009 vijf uitzendingen over groene mobiliteit. Van 2006 t/m 2009 werden in totaal twintig televisieprogramma's gemaakt. De programma's sluiten zo goed mogelijk aan op de lopende campagnes en de actualiteit. De programma's worden samen met herhalingen van de eerder uitgezonden edities van FLEX M uitgezonden op ETV (www.etv.nl). In 2009 waren de uitzendingen voor het eerst te zien op de jongerenzender 'Dnamc' (ook op het ETV kanaal). In 2008 en 2009 zond ook de landelijke digitale kabelzender GOED TV het programma FLEX M uit. In 2010 staan opnieuw uitzendingen gepland op GOED TV van de vijf uitzendingen over duurzame of groene mobiliteit. In 2010 worden er ook nieuwe uitzendingen gemaakt over innovatie (over innovatieve duurzame ideeën, plannen en bedrijven). Tijdens de uitzendingen van FLEX M zijn speciaal gemaakte professionele raps en videoclips te zien, over luchtkwaliteit, klimaat, duurzaamheid en groene mobiliteit. In 2010 wordt een rap gecomponeerd en een videoclip gemaakt over innovatie.

8.6 Wijkprojecten

Vanuit de MilieuDiversactiviteiten ontstaan steeds meer wijkprojecten. Het project 'Tarwewijk Doet 't' waarbij 11 vrouwen werden opgeleid tot milieucoaches die vervolgens weer aan 200 vrouwen uit de wijk cursus gaven over energiebesparing en duurzaamheid en het project Binnen Groen, Buiten Groen zijn hier voorbeelden van.

8.6.1 Binnen Groen Buiten Groen

Tijdens een activiteit op de MilieuDivers-dag in mei 2006, georganiseerd door Dona Daria (centrum voor vrouw en emancipatie) en het RMC, bleek dat allochtone vrouwen meer informatie over natuur en milieu wensten. Het RMC en Dona Daria constateerden dat de excursie Stille in en naast de Stad een positieve bijdrage had geleverd aan hoe allochtone vrouwen naar groen, natuur, duurzaamheid aankijken. Het project Binnen Groen Buiten Groen is in 2008 opgezet. Tijdens de Groene Conferentie 2009 werd het project gepresenteerd.

Ook in 2010 wil Dona Daria en het RMC allochtone en autochtone vrouwen met een lage sociaal-economische positie in de samenleving actief laten participeren op het vlak van natuur en milieu. Om dit op een ludieke en goede manier aan te pakken, hebben Dona Daria en het RMC het project Binnen Groen, Buiten Groen bedacht. Dona Daria draagt bij aan het project vanuit haar expertise inzake allochtone vrouwen, laagdrempelige activiteiten, emancipatie en empowerment. Het RMC heeft vooral expertise op het gebied van milieu, duurzaamheid en de natuur in en rond Rotterdam. Het centrale doel van het project is het bevorderen van de participatie en emancipatie van vrouwen in een achterstandpositie, door deze vrouwen in contact te brengen met natuur, milieu en duurzaamheid.

8.6.2 Doet 't

Een ander succesvol wijkproject was 'Tarwewijk doet 't'. Het RMC schreef een plan voor een dergelijke project onder de titel 'Samen Duurzaam' – een energieke beweging in de Rotterdamse wijken –. Dit project wil het RMC in samenwerking met deelgemeenten, SME en de DCMR milieudienst Rijnmond uitvoeren in verschillende Rotterdamse wijken en deelgemeenten. (zie projectplan, 'Samen Duurzaam', bijlage 2)

9. Landelijke samenwerking

Het RMC is onderdeel van het overlegnetwerk van de stichting Natuur en Milieu en de Provinciale Milieufederaties. Daarnaast overlegt het RMC op landelijk niveau over gezamenlijke projecten en campagnes. De vier grootstedelijke milieuentra komen minimaal vier keer per jaar bijeen om informatie uit te wisselen en gezamenlijke activiteiten op te zetten. Een van deze gezamenlijke projecten is 'Zelf meten is zeker weten' waarbij ook Milieudefensie is betrokken.

Ook is het RMC lid van het Recycling Netwerk Nederland en het netwerk Duurzame Haven waarbij Milieudefensie, stichting de Noordzee, het Milieucentrum Amsterdam en Den Haag betrokken zijn. Vanuit dit netwerk duurzame haven zijn er ook veel internationale contacten met collega organisaties in andere havensteden.

Twee maal per jaar vindt groenoverleg plaats tussen de vier grootstedelijke milieuentra. De personen die zich binnen het milieuentrum met groen bezig houden treffen elkaar voor een bijeenkomst en wisselen ervaringen en projecten uit.

Bijlage 1:

Project Zelf meten is zeker weten

Motivatie

De slechte luchtkwaliteit is meer dan een abstract probleem, het heeft directe gevolgen voor de gezondheid van de mensen in Nederland. De levensverwachting en levenskwaliteit van mensen die in vervuilde gebieden wonen neemt hierdoor fors en onnodig af. Luchtvervuiling is immers geen onoplosbaar probleem.

Veel burgers ervaren de rekenmodellen en toekomstvoorspellingen over de luchtkwaliteit als een ver van mijn bed verhaal. Dit terwijl burgers niet alleen maar slachtoffers van de luchtvervuiling zijn, maar ook veelal de veroorzakers. 'Zelf meten' maakt luchtvervuiling zichtbaar, confronterend en brengt zowel probleem als oplossing dichterbij. Wie zelf heeft gemeten vereenzelvigd zich veel eerder met zowel het probleem als de mogelijke oplossing en dat is de eerste en belangrijkste stap op weg naar schone lucht..

Met dit project willen Milieudefensie en de Milieucentra in Amsterdam, Den Haag, Utrecht en Rotterdam de belangrijkste knelpunten in kaart brengen en daar vervolgens in samenwerking met burgers en gemeenten concrete oplossingen voor uitwerken. De meting wordt uitgevoerd met Palmesbuisjes, kleine reageerbuisjes die bij blootstelling aan de lucht de aanwezige stikstofdioxide binden. De buisjes worden dan geanalyseerd door Buro Blauw, een gerenommeerd bureau dat al jarenlang luchtmetingen voor overheden doet.

In 2009 heeft Milieudefensie samen met het Milieucentrum Amsterdam hier al een kleiner "pilot" project op gevoerd. De animo om hieraan mee te doen was enorm. Zowel burgers, bewonersorganisaties als gemeenten stonden in de rij om mee te kunnen doen. Vanwege de beperkte voorraad Palmesbuisjes hebben we honderden mensen teleur moeten stellen.

In 2010 wil Milieudefensie samen met de vier milieucentra in de grote steden en andere partners dit project op een grote, landelijk dekkende, schaal uitvoeren. Het enthousiasme over de mogelijkheid tot meten wordt vervolgens omgezet in concrete activiteiten. In Luchtkwaliteit Platforms gaan burgers, belangengroepen en lokale overheden samen op zoek naar lokaal toepasbare oplossingen en verbeteringen.

Volgende stap

Met het project "zelf meten is zeker weten!" wordt een volgende stap gezet: Burgers ademen de slecht lucht, maar produceren ook de slechte lucht. In samenwerking met de betrokkenen (bewoners en gemeenten) willen we het probleem in kaart brengen en concrete oplossingen uitwerken.

Dit project is uniek. Nog nooit eerder hebben bewoners op deze schaal (5000 locaties) de kans gehad om de luchtkwaliteit in hun eigen straat te meten. Door de grote hoeveelheid meetlocaties verspreid over het westen, midden en zuiden van Nederland kunnen de resultaten goed met elkaar worden vergeleken. Er ontstaat een behoorlijk fijnmazig overzicht en door het verzamelen van meetgegevens verkrijgt men een op de werkelijkheid geënt beeld van de luchtkwaliteit in Nederland. Daarna kunnen gericht probleemsituaties worden aangepakt.

Een soms genoemd nadeel van het op grote schaal meten op één moment, gedurende een korte periode, is dat de fluctuaties in luchtkwaliteit door het jaar heen niet goed worden belicht. Tevens gaat de methode voorbij aan de juridische en bestuurlijke relevante criteria, namelijk de maximale uur/dagwaarde en de gemiddelde jaarwaarde van de lucht.

Dat is voor de initiatiefnemers van dit meetproject echter geen bezwaar. Juridische procedures zijn immers doel noch middel in deze campagne. De metingen zijn echter wel een goede indicatie van de ernst van de vervuiling en daar is het primair om te doen. Een meting van de luchtkwaliteit over een langere periode heeft wel grotere wetenschappelijke waarde. Door over een langere periode te meten worden fluctuaties als gevolg van wisselende klimatologische of verkeersomstandigheden gemitigeerd. Ook dit voldoet niet direct aan de juridische of bestuurlijke criteria, maar maakt de onderzoeksresultaten wel een stuk nauwkeuriger. Voor deze permanente metingen worden 'Luchtwachten' ingesteld, deze meten het hele jaar. Hieruit kan de indruk ontstaan dat die resultaten beter geschikt zijn voor juridisch gebruik. Dat is niet zo. Een doel van de luchtwachten is positief bijdragen aan kennisontwikkeling omtrent luchtkwaliteit, o.a. op punten die rekenmodellen niet meenemen.

Luchtwachten

Op circa 30 geselecteerde locaties worden 'vrijwilligers' (of medewerkers van diensten of organisaties) verzocht gedurende een lange periode continue metingen te verzorgen. Tussen januari en september wordt op deze vaste locaties elke drie weken een nieuwe meetset opgehangen en het oude ter analyse ingeleverd. De verkregen data zijn een belangrijke aanvulling zijn op het bestaande meetnet, daar waar geen permanente meetstations zijn gevestigd of om andere redenen extra behoefte is aan extra metingen. Deze methode sluit 100% aan op de reguliere door overheden gebruikte methode om via palmesbuisjes aanvullende **luchtkwaliteitdata** te krijgen.

Metten met Palmesbuisjes

Het meten met Palmesbuisjes is een beproefde en betrouwbare methode, de GGD in Amsterdam en veel Milieudiensten meten hier bijvoorbeeld al jaren mee. Door tegelijkertijd in heel Nederland dezelfde meting uit te voeren verkrijgen we een goed vergelijkbaar resultaat. Op diverse plekken zal naast bestaande permanente meetapparaten gemeten worden zodat we onze gegevens goed kunnen ijken.

Deze methode is een praktische en relatief goedkope manier om te onderzoeken welke plekken nog niet aan de norm voldoen. Deze informatie is essentieel omdat men anders simpelweg niet weet waar extra maatregelen moeten worden genomen. Door dit project wordt het mogelijk concrete oplossingen uit te werken voor precies die plekken waar het nodig is.

Betrekken van burgers

Ook het betrekken van veel burgers en bewonersorganisaties levert enorme voordelen op. Voor de milieucentra omdat zij de daadwerkelijke meting doen, voor de deelnemers, omdat zij nu eindelijk op een praktische en concrete manier een bijdrage kunnen leveren aan de luchtkwaliteit in de eigen buurt. Wij verwachten hiermee burgers te kunnen activeren die normaal een veel geringere bijdrage hebben in het politieke en bestuurlijk proces. De confrontatie met de feiten over de lokale lucht en de praktische oplossingen voor het probleem spreken veel mensen aan.

Milieudefensie en de Milieucentra willen met dit project ook aantonen dat mensen niet alleen zelf kunnen meten, maar daarna ook zelf in samenwerking met de eigen gemeente oplossingen uitwerken. Milieudefensie constateert namelijk dat veel gemeenten bang zijn voor deze problematiek omdat zij denken dat er geen uitvoerbare maatregelen te nemen zijn, of dat er geen draagvlak is voor effectieve maatregelen. Het tegenovergestelde is echter vaak waar: in veel gevallen zullen goedkope en eenvoudige maatregelen uitkomst kunnen bieden.

De meting wordt veelal uitgevoerd door vrijwilligers. Deze mensen krijgen van Milieudefensie en de deelnemende Milieucentra, de meetbuisjes en alle relevante informatie. Ook kunnen zij bij Milieudefensie terecht met al hun vragen en opmerkingen.

Op de website van dit project wordt een community ingericht waar meetvrijwilligers ervaringen kunnen delen en over oplossingen kunnen praten.

Platform Luchtkwaliteit

Om concreet bij te dragen aan de oplossing van de luchtkwaliteitsproblemen willen Milieudefensie en het RMC een lokaal Luchtkwaliteits Platform oprichten. In een dergelijk platform hebben burgers, vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en de lokale overheid zitting. Gezamenlijk worden problemen en knelpunten besproken en oplossingen aangedragen. Ook helpen dergelijke platforms om het draagvlak voor maatregelen te vergroten en het onderwerp op de agenda te houden.

Doelstellingen

Het hoofddoel van dit project is uiteraard het verbeteren van de luchtkwaliteit in Rotterdam. Een belangrijk subdoel is het stimuleren van zelfredzaamheid van burgers en gemeenten om daar zelf maatregelen voor uit te werken. Milieudefensie en de milieucentra in de vier grote steden willen met dit project tevens bereiken dat luchtkwaliteit hoog op de maatschappelijke agenda blijft staan.

Na de meetperiode biedt Milieudefensie burgers en gemeenten een “doe het zelf pakket” aan met o.a. tips, voorbeelden van praktische en eenvoudige maatregelen, “best practice” van gemeenten waar het goed gaat en inhoudelijke achtergrondinformatie. In minstens 15 gemeenten speelt Milieudefensie een actieve rol in het uitwerken en implementeren van deze maatregelen. Verder verwacht Milieudefensie dat er minstens 100 burgers en gemeenten met het pakket aan de slag zullen gaan. Uiteraard zal Milieudefensie op een passievere manier ook deze groepen bijstaan. In het najaar 2010 worden concrete plannen voor de knelpunten opgezet, implementatie daarvan is uiteraard aan de politieke agenda gebonden dus dat traject zal langer doorlopen. Waar mogelijk zal Milieudefensie en de vier milieucentra ook proberen via de media burgers en gemeenten te stimuleren het heft in eigen hand te nemen en de eigen straat/gemeente/school schoon te maken.

Gedurende heel het project staat samenwerking centraal: eerst met partners zoals Milieucentra de werving opzetten, vervolgens met bewoners en gemeenten de meting uitvoeren en tot slot het uitwerken van concrete maatregelen die de lucht weer wat schoner maken.

Projectfasering

Het project in 2010 bestaat uit 2 fasen:

Fase 1 is het verkrijgen van betrouwbare meetgegevens en daarmee een overzicht van de knelpunten. Dan weten we waar er maatregelen genomen moeten worden.

Het streven is op 5000 locaties in Nederland te gaan meten in juli 2010 en op 30 locaties permanent van januari tot september. Allereerst moeten er meetvrijwilligers geworven worden, daarna vindt de meting plaats. Deze fase loopt van januari tot en met juli 2010. De 'luchtwachten' voor de permanente locaties worden eerder geworven. De resultaten worden gepubliceerd en gecommuniceerd. De Hogeschool van Amsterdam ondersteunt dit deel met vernieuwende web applicaties.

Fase 2 is het in samenwerking met de betrokken burgers en gemeenten per probleemgebied maatregelen uitwerken om de luchtkwaliteit te verbeteren. In een aantal gevallen zal een gemeente zelf prima weten wat te doen, waar dit niet het geval is helpt Milieudefensie. In gemeenten waar dat nog niet bestaat willen wij actief werken aan het oprichten van lokale luchtkwaliteit platforms waarin burgers, maatschappelijke organisaties en overheden

participeren. Deze fase begint nadat de meetresultaten uitgewerkt zijn en loopt van September tot in ieder geval december 2010.

Een harde einddatum is niet te geven omdat we voor het uitvoeren van maatregelen ook aan de politieke agenda gebonden zijn.

In fase 2 wordt het hoofdoel van het project bereikt: op de juiste plek de juiste maatregelen nemen.

Evaluatieplan

Het project wordt na afloop geëvalueerd en beoordeeld op de volgende punten:

Er worden 30 langdurige meetpunten ingesteld. 25 hiervan leveren een betrouwbare meting die het lokale jaargemiddelde weer geeft.

Er wordt geworven voor deelname aan de korte meting. 5000 meetlocaties worden uitgezet. Beide meetresultaten worden gepubliceerd en gecommuniceerd en vervolgens eind 2010 de werkwijze geëvalueerd.

In tien gemeenten met matige of slechte luchtkwaliteit gaan wij aan de slag om actief te werken aan oplossingen. Er worden luchtkwaliteitsplatforms opgericht waarin diverse spelers en partijen actief in worden. Eind 2010 liggen er concrete plannen en voorstellen voor lokale overheden.

Op 100 locaties gaan burgers zelf aan de slag met passieve ondersteuning en hulp op afstand van Milieudefensie om concrete oplossingen uit te werken en aan te dragen..

In het najaar van 2011 wordt onderzocht of de doelen zijn behaald en of maatregelen worden geïmplementeerd.

(landelijke) Projectproducten

- 5000 meetlocaties in Nederland in juni
- 30 locaties waar permanent gemeten gaat worden
- In 10 gemeenten uitgewerkte plannen om de luchtkwaliteit te verbeteren
- In 10 steden worden luchtkwaliteitsplatforms opgericht, waarin burgers bedrijven en lokale -
- Overheden in regelmatig overleg proberen de problemen gezamenlijk aan te pakken.
- Op 100 locaties burgers en gemeenten die concrete oplossingen aan het uitwerken zijn om
- De luchtkwaliteit te verbeteren.
- Website
- Digitale aanmelding voor meetvrijwilligers
- Achtergrond informatie
- Meetresultaten 2009 via googlemap
- Meetresultaten 2010 via googlemap en vormgeving door HvA
- Community voor meetvrijwilligers om ervaringen en oplossingen te delen
- Informatie blad luchtkwaliteit
- Brochure: Hoe meet ik zelf de luchtkwaliteit?
- "Doe het zelf pakket": welke oplossing voor welke plek?

Bijlage 2:

Projectplan 'Samen Duurzaam' 2010 – 2012

*Samen Duurzaam is gericht op energiebesparing en milieuwinst en daarmee ook besparing op de kosten voor de individuele bewoner. De doelgroep zijn de bewoners uit de Rotterdamse stadswijken en specifiek de bewoners met een allochtone achtergrond en jongeren. Het project biedt bewoners concrete handelingsperspectieven voor duurzamer consumeren en energiebesparing. Uitgangspunt is dat bewoners voorlichting geven aan bewoners. Bewoners worden opgeleid tot milieuvorlichter en organiseren vervolgens zelf energievoorlichtingen in hun eigen netwerk. Aan burens, familie en vrienden. Ter inspiratie en motivatie worden ook mondiale milieuthema's belicht. Het effect dat hierbij beoogd wordt is dat veel bewoners thuis zelf aan de slag gaan met energiebesparing en op een duurzamere manier gaan leven. Een start van een **energieke beweging** 'van onderop' in de Rotterdamse wijken.*

*De uitzendingen van het lokale 'wijk tv-station' Cineac TV vormen een **rode draad** door het project.*

Samen Duurzaam is een activiteit als vervolg op de inspanningen van de afgelopen vijf jaar in de Rotterdamse wijken. In deze periode werd een breed wijknetwerk opgezet met een grote groep intermediairs die graag meewerken aan deze nieuwe activiteit.

Samen Duurzaam is gericht op energiebesparing en een daarmee samenhangende reductie van uitstoot van CO₂ en de verbetering van de luchtkwaliteit en een besparing op de energiekosten voor de individuele bewoner.

Subdoel is het overtuigen van bewoners dat ze ook zelf een positieve bijdrage kunnen leveren aan een beter milieu door het duurzamer organiseren van het eigen huishouden. Maar dan moet de bewoners wel voldoende handelingsperspectieven geboden worden.

Samen Duurzaam biedt dit perspectief op het gebied van:

- Energieverbruik, hoe is dit te beïnvloeden?
- De woning, isolatie
- Watergebruik, waterbesparing
- Voeding
- Afval
- Vervoer, OV, de fiets voor korte afstanden
-

Mondiaal

Het RMC koppelt met Samen Duurzaam een praktische en lokale benadering van energie, klimaat, lucht en duurzaamheid aan (de gevolgen van) de mondiale milieuproblematiek. Dit is voor veel bewoners een extra inspiratie en motivatie om met milieu aan de slag te gaan. Want veel mensen handelen niet alleen vanuit wat goed is voor de portemonnee maar juist ook vanuit de zorg voor de toekomst van hun kinderen en hun eigen leefomgeving.

Netwerk

Het RMC maakt gebruik van de netwerken die zij door eerdere wijkactiviteiten heeft opgebouwd. Het RMC kan beschikken over een groot aantal 'intermediairs' in de Rotterdamse wijken zoals: opbouwwerkers, actieve bewoners, bestuurders van zelforganisaties, geestelijken, jongerenwerkers en wijkcoördinatoren. Met velen heeft het RMC de afgelopen jaren samengewerkt en zal zij ook in de toekomst met ze samenwerken. Juist ook via deze intermediairs worden bewoners uitgenodigd deel te nemen aan de cursus Milieuvorlichter om daarna in eigen netwerk voorlichting te gaan geven.

Cineac Milieu TV

Als **rode draad** zullen de uitzendingen van het lokale televisiestation Cineac Milieu TV door het project heen lopen. De uitzendingen zullen de activiteiten ondersteunen en zullen het project ook een eigen mediaplatform bieden. Tevens zullen de TV uitzendingen nieuwe deelnemers werven. De uitzendingen van Cineac TV worden goed bekeken. De duurzame boodschap zal door Cineac TV in de uitzendingen worden ingepast in een rubriek: 'de duurzame tip van'. Een aantal milieuvorlichters zal daarom de 'bijbaan' van TV-voorlichter krijgen.

Cineac TV brengt lokale milieuonderwerpen op een laagdrempelige manier op de buis in haar milieuserie maar er wordt ook aangesloten op stedelijke - en landelijke ontwikkelingen en campagnes. Opent er een elektrisch oplaadpunt voor elektrische auto's of start het Klimaatstraatfeest in Rotterdam dan is Cineac TV erbij. Het project 'Samen Duurzaam' wordt door Cineac TV gevolgd. Wordt er een mijlpaal bereikt in het project zoals de uitreiking van certificaten aan de nieuwe voorlichters dan wordt dit vanzelfsprekend een item op Cineac milieu TV.

In de vaste rubriek 'de duurzame tip van' zal steeds een duurzaam onderwerp gepresenteerd door een van de TV-voorlichters.

Cineac TV is een lokaal TV station dat programma's specifiek voor een wijk of een deelgemeente maakt. De programma's worden (grotendeels) door vrijwilligers uit de wijken gemaakt. Cineac Milieu TV is een themaprogramma dat naast de 'wijkedities' zoals Cineac Noord, Cineac Delfshaven, Cineac Feijenoord wordt uitgezonden. Eind 2008 – tot mei 2009 volgde Cineac TV ook de ontwikkelingen in de verschillende 'klimaatstraten' in Rotterdam in de serie 'Cineac Klimaatstraat TV'.

www.cineac.tv

Evaluatie

Na ieder 'traject' (bestaande uit cursus en een serie voorlichtingen) wordt er met de betrokken milieuvorlichters geëvalueerd. Hiervan wordt verslag gemaakt. Medio 2012 wordt een eindbijeenkomst georganiseerd waarin het complete project ook wordt besproken met betrokkenen, (deel)gemeentelijke bestuurders, beleidsmakers en deskundigen. Hierbij worden uiteraard de milieuvorlichters betrokken. Deze eindbijeenkomst is ook bedoeld om verdere toekomst voor Samen Duurzaam te creëren.

Het effect van het project wordt tijdens de rit gemeten met 'meetkaarten' (= werktitel). Aan de hand van de ingevulde meetkaarten kan de energiebesparing en het duurzaam handelen van deelnemers worden omgezet in concrete kostenbesparing en milieuwinst door reductie van de CO2 uitstoot.

De deelnemers kruisen zelf aan wat ze in eigen huis hebben aangepast of willen gaan aanpassen (spaarlampen, radiatorfolie, minder stroomverbruik) en zien wat dit oplevert. De meetkaarten zijn vooral toegespitst op 'energiebesparing', er wordt ook een formule ontwikkeld voor duurzaam consumeren.

De 'meetgegevens' zijn uiteraard gebaseerd op vrijwillige inbreng vanuit huishoudens. Wat dat betreft lijkt het op de aanpak van de campagne 'Klimaatstraatfeest' waarbij bewoners uit straten ook konden invoeren wat zij van plan waren te gaan doen in huis en buurt.

Op de projectwebsite www.samenduurzaaminrotterdam.nl is de voortgang van het project te volgen. Ook willen wordt er naar gestreefd om per wijk ook de meetgegevens op internet te zetten (indien haalbaar). Voorlichters, deelnemers maar ook buitenstaanders kunnen op de website volgen wat de stand van zaken is.

Projectomschrijving:

Samen Duurzaam

Periode: januari 2010 – juni 2012

Projectleider: Mohamed Hacene

Doel: Energiebesparing, milieuwinst, besparing op energiekosten voor de individuele bewoners in de Rotterdamse wijken.

Gebied: De Rotterdamse deelgemeenten Feijenoord, Charlois, Delfshaven, 'Centrum', Noord, IJsselmonde.

Het project richt zich specifiek op de Rotterdamse doelwijken: Tarwewijk/Millinxbuurt, Het Oude Westen, Het Nieuwe Westen, Middelland, Delfshaven (wijk), Bospolder Tussendijken, Afrikaanderwijk, Feijenoord (wijk), Katendrecht, Pendrecht, Het Oude Noorden (Agniesebuurt, Provenierswijk), Bergpolder/Liskwartier, Lombardijen.

Doelgroep: Bewoners van genoemde stadswijken in Rotterdam met specifieke aandacht voor bewoners met een allochtone achtergrond en jongeren.

- Doel:**
- Energiebesparing, besparing op energiekosten voor de individuele bewoner;
 - Reductie van de uitstoot van CO2 en stoffen die de luchtkwaliteit verslechteren;
 - De doelgroep motiveren tot een duurzamere leefstijl en milieubewustere keuzes;
 - Het in aanraking brengen van de doelgroep met de mondiale milieuvraagstukken;
 - Opschaalbaarheid van de activiteiten en inzet van het ontwikkelde materiaal in andere steden/gebieden;

 - Meer draagvlak creëren voor vooral lokale activiteiten en maatregelen in het kader van de klimaat – en energie en luchtkwaliteit. Maar ook voor die van het rijk, de provincie, de Rotterdamse/Regionale Aanpak Luchtkwaliteit en het Rotterdam Climate Initiative.

'Deelnemers aan het project zijn na afloop in staat om zelfstandig aan de slag te gaan met energiemaatregelen in huis en in hun directe omgeving en dit ook uit te dragen aan anderen.'

- Activiteiten:**
- Ontwikkeling van educatief materiaal;
 - Werving milieuvorlichters;
 - Projectwebsite www.samenduurzaaminrotterdam.nl
 - Cursussen Milieuvorlichter;
 - Voorlichtingen in de wijk;
 - Cineac Milieu TV
 - Evaluatie met milieuvorlichters
 - Eindrapportage.

- Materialen:**
- Cursusmap Milieuvorlichter;
 - Drie instructiefilms;
 - Infomateriaal 'Samen Duurzaam';
 - Meetkaarten 'Samen Duurzaam';
 - Duurzaamheidskoffertjes met demonstratiematerialen.
 - Uitzendingen van Cineac Milieu TV (ook op DVD).

Programma 2010 – 2012 in vijf projectfasen:

Fase 1 , januari t/m augustus 2010:	ontwikkeling cursusmateriaal en werving
Fase 2 , september t/m december 2010:	1 ^{ste} serie cursussen milieuvorlichters
Fase 3 , januari t/m augustus 2011:	1 ^{ste} serie voorlichtingen en werving voorlichters
Fase 4 , september t/m december 2011:	2 ^{de} serie cursussen milieuvorlichters
Fase 5 , januari t/m juni 2012:	2 ^{de} serie voorlichtingen
Evaluatie , september 2012:	Bijeenkomst 'Samen Duurzaam'
Rode draad:	Cineac Milieu TV

Fase 1 Ontwikkeling en werving

Periode: januari t/m augustus 2010

- Ontwikkeling en productie cursusmateriaal
- Ontwikkeling infoboekjes
- Productie introductiefilms
- Productie duurzaamheidskoffertjes
- Werving deelnemers cursussen
- Cineac Milieu TV

Ontwikkeling van cursus - en videomateriaal wat bruikbaar voor de doelgroep. Daarbij wordt het bestaande cursusmateriaal dat gericht is op jongeren als basis gebruikt. Het materiaal bestaat uit het cursusboek voor Milieuvorlichters, drie korte introductiefilms en een 'duurzaamheidskoffers' met demonstratiemateriaal (hier is al een prototype van).

In fase 1 wordt ook gestart met Cineac Milieu TV Rotterdam. De uitzendingen zijn een ondersteuning van de werving van milieuvorlichters in de wijken. In de vaste rubriek 'Duurzame tips van' komen besparingsonderwerpen aan bod.

Fase 2. Cursussen, excursie en uitreiking

Periode: september t/m december 2010

- Vier cursussen Rotterdams Milieuvorlichter
- Een excursie
- Uitreiking certificaten
- **Cineac Milieu TV**

2.1 Cursussen

Er worden vier cursussen milieuvorlichter georganiseerd. Aan iedere cursus kunnen maximaal tien mensen deelnemen. Iedere cursus bestaat uit vijf bijeenkomsten en een excursie. De cursussen zijn praktisch gericht en worden gegeven door deskundige docenten. Belangrijk onderdeel van de cursus is een communicatietraining.

Deze heeft tot doel de voorlichters te leren hoe een boodschap is over te brengen aan een groep.

De serie cursussen wordt afgesloten met een gezamenlijke excursie. Dit is vooral een belangrijk 'groepsmoment' dat wordt gecombineerd met de evaluatie. Er wordt zo tegelijkertijd een link met de natuur in en rond de stad gelegd. De excursie is voor de hele groep milieuvorlichters van dat jaar.

2.2 Cursusmateriaal

Alle cursisten krijgen een aantrekkelijk geïllustreerde en praktische cursusmap en het materiaal waarmee ze in de praktijk kunnen gaan werken. Na afloop ontvangen de deelnemers ook de drie korte introductiefilms op DVD.

2.3 Filmmateriaal

Voor de cursus milieuvorlichter worden van bestaand filmmateriaal drie korte introductiefilms gemaakt over de onderwerpen duurzaamheid, luchtkwaliteit en klimaat. Deze korte filmpjes zijn onderdeel van het cursusmateriaal.

2.4 Uitreiking

Aan het eind van de serie cursussen wordt met enig ceremonie de certificaten milieuvorlichter uitgereikt. Hierbij wordt het lokale deelgemeente bestuur betrokken.

Fase 3 Voorlichtingen

Periode: januari t/m juni 2011

- Voorlichtingen in eigen netwerk door de milieuvorlichters organiseren in eigen netwerk.
- Feestelijke uitreiking van certificaten aan de deelnemers;
- Werving nieuwe cursisten voor de cursus milieuvorlichters;
- Cineac Milieu TV

3.1 Toelichting voorlichting

In deze derde fase gaan de milieuvorlichters zelf aan de slag. Iedere voorlichter bereikt ongeveer twaalf tot twintig mensen uit het eigen netwerk.

De voorlichtingen bestaan uit een serie van drie bijeenkomsten georganiseerd voor zes tot tien deelnemers. Iedere voorlichter organiseert (minimaal) twee series voorlichtingen van drie bijeenkomsten en bereikt hierbij twaalf tot twintig deelnemers.

De voorlichtingsbijeenkomsten worden bij mensen thuis georganiseerd of op een centrale plek in de wijk. Het Rotterdams Milieucentrum helpt de voorlichters hierbij.

De milieuvorlichters werken met kleine boekjes met concrete tips over energiebesparing en duurzaamheid. Cartoons zijn in deze boekjes belangrijk. De milieuvorlichters hebben de beschikking over een 'duurzaamheidskoffer' met diverse demonstratiematerialen variërend van ledlampjes, spaarlampen, waterbesparende douchekoppen, wasnootjes of isolatiefolie etc. Aan het eind van de serie voorlichtingen vullen de milieuvorlichters samen met de deelnemers de 'meetkaarten' in. Hiermee wordt de directe besparing duidelijk maar ook de reductie van de CO2 uitstoot van het huishouden.

3.2 Excursie

Het RMC organiseert voor alle deelnemers in een wijk een afsluitende excursie naar een groen gebied in de wijk/de stad. De excursie is tevens een belangrijk 'groepsmoment' waarin kan worden nagepraat over de activiteiten. Dit informele moment biedt ook de gelegenheid om uit de groep deelnemers nieuwe voorlichters te 'rekruteren'.

3.3 Certificaten

Aan het eind van de serie voorlichtingen ontvangen de deelnemers een 'samen duurzaam certificaat'. De uitreiking is een feestelijke bijeenkomst met alle voorlichters en deelnemers uit de wijk. Tijdens deze bijeenkomst wordt het totale besparingsbedrag bekend gemaakt. Het totaal van de 'meetkaarten'.

Fase 4 Nieuwe cyclus: cursussen, excursie en uitreiking

Periode: juli t/m december 2011

- Vier nieuwe cursussen milieuvorlichter
- Een excursie
- Uitreiking certificaten milieuvorlichters
- Uitzendingen van Cineac Milieu TV

Fase 5 Nieuwe cyclus: voorlichtingen en (eind)evaluatie

Periode: januari t/m juni 2012

- Voorlichtingen in eigen netwerk van/door de milieuvorlichters;
- Feestelijke uitreiking van de certificaten aan de deelnemers per wijk.
- Uitzendingen van Cineac Milieu TV
- Afsluitende bijeenkomst 'Samen Duurzaam'.

Fase evaluatie:

- Ieder traject (cursus/serie voorlichtingen) wordt afgesloten met een evaluatie per groep voorlichters gekoppeld aan de excursie.
- Van deze evaluaties komt een verslag.
- Het project wordt afgesloten met een bijeenkomst medio 2012.
- Concreet resultaat wordt door de deelnemers aangeven op 'meetkaarten' (waarop aangetekend wat men thuis heeft gedaan of wil gaan doen).
- Meetgegevens komen (per wijk) ook op de website www.samenduurzaaminrotterdam.nl.